

Briselē, 17.12.2015.
COM(2015) 660 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**par 2006. gada 14. jūnija Regulas (EK) Nr. 1013/2006 par atkritumu sūtījumiem
īstenošanu**

**Bīstamo atkritumu un citu atkritumu radišanas, apstrādes un pārvadāšanas izmaiņas
ES dalībvalstīs 2010.–2012. gadā
{SWD(2015) 291 final}**

SATURA RĀDĪTĀJS

1.	Ievads	2
2.	Dalībvalstu ziņojumi	3
3.	Bīstamo atkritumu radīšana	4
4.	Atkritumu izvešana no dalībvalstīm	5
5.	Atkritumu ievēšana dalībvalstīs	6
6.	Nelikumīgi sūtījumi, inspekcijas un izpildes pasākumi.....	7
7.	Galvenie secinājumi.....	9
8.	Turpmākā rīcība	10

BĪSTAMO ATKRITUMU UN CITU ATKRITUMU RADĪŠANAS, APSTRĀDES UN PĀRVADĀŠANAS IZMAIŅAS ES DALĪBVALSTĪS 2010.–2012. GADĀ

1. IEVADS

Bīstamo atkritumu pārrobežu pārvadāšanu un noglabāšanu reglamentē 1989. gada 22. marta Bāzeles Konvencija par kontroli pār kaitīgo atkritumu robežšķērsojošo transportēšanu un to aizvākšanu, kurai ir pievienojusies Eiropas Savienība (ES). Konvencijas vispārējais mērķis ir aizsargāt cilvēku veselību un vidi no bīstamo atkritumu nelabvēlīgās ietekmes.

ES kopā ar Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA), Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) dalībvalstīm un citam trešām valstīm, kas pievienojušās Bāzeles konvencijai, ir izveidojusi sistēmu atkritumu sūtījumu uzraudzībai un kontrolei ES robežās. Ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 14. jūnija Regulu (EK) Nr. 1013/2006 par atkritumu sūtījumiem¹ (turpmāk “Regula”) Konvenciju transponē Savienības tiesību aktos. Regulā, kas tieši piemērojama dalībvalstīs, grozījumi tika izdarīti 2014. gadā ar Regulu (ES) Nr. 660/2014².

Katru kalendāro gadu dalībvalstis konvencijas sekretariātam par iepriekšējo kalendāro gadu iesniedz ziņojumu par tiesību normām, to īstenošanu un vides aizsardzības pasākumiem³. Ziņojumu nosūta arī Komisijai kopā ar papildu informāciju Īstenošanas anketas veidā⁴. Kā noteikts Regulas 51. panta 4. punktā, Komisija katru trešo gadu sagatavo Īstenošanas ziņojumu, pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajām atbildēm. Šajā gadījumā termiņš, līdz kuram dalībvalstis Eiropas Komisijai sūtīt informāciju par 2010.–2012. gadu, bija 2014. gada 18. jūnijs.

Šis ir ceturtais Īstenošanas ziņojums un aptver 2010.–2012. gadu. Trešais ziņojums par 2007.–2009. gadu tika publicēts 2012. gada augustā. Sīkāka informācija, kuras pamatā ir dalībvalstu ziņojums Bāzeles konvencijai par 2010.–2012. gadu, atrodama šim ziņojumam pievienotā darba dokumenta A un B sadaļā. Bez tam dalībvalstu atbildes uz Īstenošanas anketas jautājumiem par 2010.–2012. gadu ir pieejamas darba dokumenta E sadaļā. Kvantitatīvie dati un skaitļi par atkritumu radīšanu, apstrādi un pārvadāšanu ir apkopoti darba dokumenta A sadaļas tabulās un diagrammās. Galvenās definīcijas ir dotas darba dokumenta A.1.0 pielikumā.

Šajā Īstenošanas ziņojumā arī salīdzinātas 27 dalībvalstu⁵ sniegtās atbildes, kas attiecas uz 2007.–2009. gadu un 2010.–2012. gadu. Daži no šajā ziņojumā minētajiem skaitļiem par 2007.–2009. gadu atšķiras no tiem, kas minēti ziņojumā par 2007.–2009. gadu, jo tika ņemtas vērā tās dalībvalstu atbildes, kuras iesniedza vēlāk.

Bāzeles konvencijā termini “importēt” un “eksportēt” attiecināti uz katru sūtījumu no tādas valsts vai uz tādu valsti, kas ir pievienojusies konvencijai. Saskaņā ar ES tiesību

¹ OV L 190, 12.7.2006., 1. lpp.

² OV P 189, 27.6.2014., 135. lpp.

³ Regulas (EK) Nr. 1013/2006 51. panta 1. punkts.

⁴ Regulas (EK) Nr. 1013/2006 51. panta 2. punkts.

⁵ Izņemot Horvātiju, kas pievienojās Eiropas Savienībai 2013. gada 1. jūlijā.

aktiem šie termini attiecas tikai uz sūtījumiem no ES vai uz ES kopumā. Tomēr šajā dokumentā abi termini, kas likti pēdiņās, jāsaprot tā, kā tie lietoti Bāzeles konvencijā, t. i., ietverot ārējos sūtījumus, kā arī ES robežās veiktos sūtījumus dalībvalstu starpā.

2. DALĪBVALSTU ZIŅOJUMI

Šā ziņojuma sagatavošanas laikā vairums dalībvalstu bija atbildējušas uz Bāzeles konvencijas sekretariāta un Komisijas anketām par 2010.–2012. gadu⁶. Lai gan visi ziņojumi par 2012. gadu bija jāiesniedz Komisijai līdz 2013. gada 31. decembrim, tika piešķirts papildu laiks. Bāzeles konvencijas ziņojumos ietvertu kvantitatīvo datu analīzes termiņš bija 2014. gada 18. jūnijs. Bāzeles konvencijas ziņojumi par Īriju, Lietuvu, Luksemburgu un Spāniju par 2012. gadu tika iesniegti pēc šā termiņa, tādēļ tos nevarēja ņemt vērā darba dokumenta A sadaļas sagatavošanā.

Datos par dalībvalstu starpā pārvadāto atkritumu kopējo apjomu bija vairākas neatbilstības saistībā ar apjomiem, par kuriem ziņoja “eksportētājas” valstis un “importētājas” valstis. Visneprecīzākā ziņotā informācija bija par 2011. gadu, proti, “importēto” bīstamo atkritumu apjoms bija par 17 % lielāks nekā “eksportēto” bīstamo atkritumu apjoms. Attiecībā uz visu to atkritumu sūtījumiem, uz kuriem attiecas iepriekšējas rakstiskas paziņošanas un piekrišanas procedūra (turpmāk “paziņotie atkritumi”), šī atšķirība bija 5 %. Attiecībā uz bīstamiem atkritumiem 2012. gadā šī atšķirība bija 10 % (1 % visu paziņoto atkritumu gadījumā), bet 2010. gadā — 12 % (2 % visu paziņoto atkritumu gadījumā). Tā kā rodas šādas būtiskas atšķirības, ir svarīgi, lai visu dalībvalstu kompetentās iestādes izmantotu ES mēroga elektronisku datu apmaiņu.

Luksemburga bija viena no dalībvalstīm, kas ziņoja par ievērojami mazāku ārpus valsts nosūtīto atkritumu apjomu. Luksemburga 2011. gadā ziņoja, ka “eksportējusi” 103 000 tonnu no visiem paziņotajiem atkritumiem uz Vāciju, taču Vācija ziņoja, ka tajā pašā gadā no Luksemburgas “importējusi” 498 000 tonnu. Līdzīga tendence redzama arī Luksemburgas un Beļģijas starpā.

Salīdzinājumam — 2009. gadā “importēto” bīstamo atkritumu apjoms bija tikai par 0,3 % zemāks par “eksportēto” apjomu. 2008. gadā tas bija par 20 % zemāks. Attiecībā uz visiem paziņotajiem atkritumiem 2009. gadā rādītājs bija par 9 % augstāks.

Viens no iespējamiem novērotās neatbilstības skaidrojumiem ir tāds, ka dalībvalstis ziņo par atkritumu sūtījumiem dažādos veidos. Atkritumu “importētājiem” un “eksportētājiem” jāaizpilda paziņojuma un pārvietošanas dokumenti, kā noteikts Regulas IA un IB pielikumā. Paziņojuma dokumentā prasīts sūtāmo atkritumu “kopējais paredzamais daudzums”, bet pārvietošanas dokumentā — nosūtītais “faktiskais daudzums”. Ja dalībvalstis attiecībā uz šīm abām vērtībām norāda dažādus skaitļus, tas var veicināt novēroto neatbilstību.

⁶ Saskaņā ar 51. panta 2. punktu izstrādātie ziņojumi no Polijas par 2010. un 2011. gadu bija identiski.

3. BĪSTAMO ATKRITUMU RADĪŠANA

Bīstamie atkritumi ir definēti saskaņā ar atkritumu un/vai sastāvdaļu plūsmas sarakstu (Y1–18 un Y19–45 kods konvencijā minētajās kategorijās), kā arī atkarībā no dažām to bīstamības īpašībām. Tomēr, ja saskaņā ar valsts tiesību aktiem atkritumi uzskatāmi par tikpat bīstamiem, tie arī tiek ietverti Bāzeles konvencijā definētajā klasifikācijā. “Citi atkritumi” šajā kontekstā ir no mājsaimniecībām savāktie atkritumi un mājsaimniecību atkritumu sadedzināšanas atlikumi; šīm divām atkritumu kategorijām ir jāpievērš īpaša uzmanība, un tie jākontrolē tāpat kā bīstamie atkritumi, kas noteikti Bāzeles konvencijā (attiecīgi Y46 un Y47 kods). Konvencijas Y kodu⁷ pilns saraksts ir dots darba dokumenta D sadaļā.

Šā ziņojuma sagatavošanas laikā dati par bīstamo atkritumu radīšanas kopējo apjomu bija nepilnīgi attiecībā uz dažām dalībvalstīm, kas nebija sniegušas nekādu informāciju⁸. Lai kompensētu datu trūkumu, šos skaitļus aprēķināja, izmantojot iepriekšējo gadu datus.

2012. gadā 27 ES dalībvalstīs tika radīti 76 miljoni tonnu bīstamo atkritumu. Salīdzinājumam — 2011. gadā šis rādītājs bija 75 miljoni tonnu, bet 2010. gadā — 76 miljoni tonnu. Laikposmā starp 2007.–2009. gadu un 2010.–2012. gadu radīto bīstamo atkritumu kopējais apjoms samazinājās par 4 %. Tādējādi vidējais gadā radītais apjoms 2007.–2009. gadā bija 79 miljoni tonnu, turpretim 2010.–2012. gadā — 75 miljoni tonnu. Tomēr, aplūkojot tendences ilgākā laikposmā, proti, no 2000. gada līdz 2012. gadam, gadā radīto bīstamo atkritumu apjoms palielinājās par 26 %.

Šajā pārskata periodā 27 ES dalībvalstīs gadā kopumā radīto bīstamo atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju bija 151 kg 2012. gadā, 149 kg 2011. gadā un 151 kg 2010. gadā. Šie skaitļi atspoguļo vidējā rādītāja (158 kg) samazināšanos 2007.–2009. gadā un palielināšanos par 22 % kopš 2000. gada. Viens no iespējamiem šīs tendences skaidrojumiem — mazāks atkritumu apjoms tika radīts finansiālās un saimnieciskās krīzes dēļ.

Vācijā radīja vislielāko bīstamo atkritumu apjomu gan 2007.–2009. gadā, gan 2010.–2012. gadā; 2012. gadā šis rādītājs sasniedza 17 miljonus tonnu. Gan Itālijā, gan Francijā radīja 11 miljonus tonnu. Maltā 2012. gadā radīja vismazāko apjomu — 27 000 tonnu, bet Slovēnijā un Latvijā — attiecīgi 78 000 un 85 000 tonnu. Vislielākais pieaugums bija vērojams Kiprā, kurā radīja 84 000 tonnu 2011. gadā un 480 000 tonnu 2012. gadā. Bulgārijā bija vērojams vislielākais samazinājums, proti, 2010. gadā tajā radīja 647 000 tonnu, bet 2012. gadā — tikai 160 000 tonnu. Dalībvalstis nesniedz nekādus paskaidrojumus par šīm izmaiņām.

Attiecībā uz bīstamo atkritumu apjomu, kas radīts uz vienu iedzīvotāju, Igaunijā bija visaugstākie rādītāji 2010.–2012. gadā, kā arī 2007.–2009. gadā — vidēji 6902 kg uz vienu iedzīvotāju. Rumānijā radīja vismazāko apjomu 2010.–2012. gadā, proti, vidēji 10 kg uz vienu iedzīvotāju. Otrs zemākais rādītājs bija Grieķijā — 22 kg uz vienu

⁷ Ar Bāzeles konvencijas Y kodiem kategorizē konvencijas ietvaros kontrolējamo atkritumu veidus. Dalībvalstis tos izmantoja dažādi. Dažas valstis tos izmantoja pārskata periodā, savukārt citas par tiem neziņoja, bet dažas izvēlējās izmantot Eiropas atkritumu saraksta kodus.

⁸ Datus par bīstamo atkritumu radīšanu sniedz, pamatojoties uz Regulu par statistiku attiecībā uz atkritumiem.

iedzīvotāju. Rumānijā zemākais rādītājs bija arī 2007.–2009. gadā (seši kg uz vienu iedzīvotāju).

4. ATKRITUMU IZVEŠANA NO DALĪBVALSTĪM

Saskaņā ar dalībvalstu oficiāli sniegtajiem datiem no 27 ES dalībvalstīm visu izvesto paziņoto atkritumu apjoms 2012. gadā bija 14 miljoni tonnu, no kurām bīstamo atkritumu apjoms bija 5 miljoni tonnu (t. i., aptuveni 7 % no visiem 2012. gadā radītajiem bīstamajiem atkritumiem). 2011. un 2010. gadā šis rādītājs bija attiecīgi 15 un 12 miljoni tonnu (abos gados bīstamo atkritumu apjoms bija 6 miljoni tonnu). Salīdzinājumam — 2007.–2009. gadā visu izvesto paziņoto atkritumu vidējais apjoms gadā bija 11 miljoni tonnu, no kurām bīstamo atkritumu apjoms bija 11 miljoni tonnu (t. i., aptuveni 10 % no visiem 2012. gadā radītajiem bīstamajiem atkritumiem).

No 2001. gada līdz 2011. gadam visu no dalībvalstīm izvesto paziņoto atkritumu apjoms palielinājās par 126 %. Tomēr 2012. gadā šī tendence mainījās, jo “eksportēto” atkritumu apjoms salīdzinājumā ar 2011. gadu mazliet (par 2 %) samazinājās. No 2001. gada līdz 2007. gadam no dalībvalstīm izvesto bīstamo atkritumu apjoms ievērojami palielinājās (par 154 %). Tomēr no 2007. gada līdz 2012. gadam no dalībvalstīm izvesto bīstamo atkritumu apjoms samazinājās par 32 %.

Nīderlande 2007.–2009. gadā bija lielākā visu paziņoto atkritumu “eksportētāja”, 2012. gadā “eksportējot” trīs miljonus tonnu. Vācija bija otra lielākā “eksportētāja”, 2012. gadā izvedot divus miljonus tonnu. Igaunija šajā periodā bija mazākā “eksportētāja”, 2012. gadā “eksportējot” 3000 tonnu.

Francija un Itālija bija divas lielākās bīstamo atkritumu “eksportētājas” 2010.–2012. gadā, attiecīgi izvedot 985 un 977 tonnas 2012. gadā. Nīderlande bija lielākā “eksportētāja” 2007.–2009. gadā, tomēr 2010. gadā no šīs valsts izvesto bīstamo atkritumu apjoms samazinājās par 73 %. Bulgārija, Kipra, Igaunija, Rumānija un Slovākija 2010.–2012. gadā izveda vismazāk bīstamo atkritumu.

Kategorijas Y1–Y18 atkritumu grupa 2009. gadā veidoja vislielāko apjomu, proti, 37 % no visu ārpus 27 ES dalībvalstīm izvesto paziņoto atkritumu kopējā apjoma. Kategorijas Y19–Y45 daļa bija 13 %, bet kategorijas Y46–Y47 daļa — 12 %. Lai gan kategorijas Y19–Y45 (13–15 %) un Y46–47 (9–14 %) atkritumu grupu īpatsvars bija aptuveni tāds pats 2010.–2012. gadā, kategorijas Y1–18 atkritumu grupas īpatsvars attiecībā pret visu no 27 ES dalībvalstīm izvesto paziņoto atkritumu kopējo apjomu turpināja samazināties no 37 % 2009. gadā līdz 16 % 2012. gadā. Tā iemesls ir tādu atkritumu apjoma pieaugums, kas klasificēti, Y kodu vietā izmantojot ES vai valstu kodus. 2009. gadā 34 % no ES izvesto atkritumu bija klasificēti saskaņā ar ES vai valstu kodiem; 2012. gadā šis rādītājs bija 55 %.

2012. gadā vismaz 1 % atkritumu tika izvesti bez klasifikācijas, bet 2011. gadā šis rādītājs bija 0 %. Tas ir būtisks samazinājums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem — 2009. un 2010. gadā attiecīgi 3 % un 4 % atkritumu tika izvesti bez klasifikācijas. Šis samazinājums ir ievērojamāks salīdzinājumā ar vēl agrākiem gadiem (2005–2008), kad šis īpatsvars bija 7–14 %. Francija, Grieķija un Luksemburga bija vienīgās dalībvalstis, kas 2012. gadā atkritumus izveda bez klasifikācijas.

2012. gadā 94 % no ES bīstamajiem atkritumiem tika apstrādāti izcelsmes valstī⁹. Vairums no dalībvalstīm izvesto bīstamo atkritumu bija paredzēti reģenerācijas darbībai. 2012. un 2011. gadā šis rādītājs bija 70 %, bet 2010. gadā — 73 %. Salīdzinājumam — 2007.–2009. gadā reģenerācijai paredzēto “eksportēto” bīstamo atkritumu īpatsvars bija lielāks, proti, 2009., 2008. un 2007. gadā reģenerācijai bija paredzēti attiecīgi 72 %, 73 % un 78 %¹⁰.

2012. gadā 24 % no 27 ES dalībvalstīm izvesto un reģenerācijai paredzēto bīstamo atkritumu bija no Francijas. Citas reģenerācijai paredzētu bīstamo atkritumu lielākās “eksportētājas” bija Beļģija (16 %) un Nīderlande (14 %). Salīdzinājumam — 2009. gadā 39 % no 27 ES dalībvalstīm izvesto reģenerācijai paredzēto bīstamo atkritumu bija no Nīderlandes.

Vislielākais tādu paziņoto atkritumu apjoms, kas “eksportēti” uz valstīm, kuras nav ESAO valstis, 2011. gadā bija saistīts ar dzelzs oksīdu lielo apjomu, ko Somija tajā gadā eksportēja uz Ķīnu. Šos atkritumus vēlāk klasificēja kā materiālus, kas nav uzskatāmi par atkritumiem, un Somijas varas iestādes par tiem vairs neziņoja.

5. ATKRITUMU IEVEŠANA DALĪBVALSTĪS

Visu 27 ES dalībvalstīs ievesto paziņoto atkritumu apjoms 2012. gadā bija 17 miljoni tonnu, no kurām bīstamo atkritumu apjoms bija 7 miljoni tonnu. Šis rādītājs 2011. gadā bija 16 miljoni tonnu (no kurām bīstamo atkritumu apjoms bija 9 miljoni tonnu), 2010. gadā tas bija 14 miljoni tonnu (no kurām bīstamo atkritumu apjoms bija 8 miljoni tonnu). Visu gadā ievesto paziņoto atkritumu vidējais apjoms ir palielinājies no 13 miljoniem tonnu 2007.–2009. gadā līdz 16 miljoniem tonnu 2010.–2012. gadā (bīstamo atkritumu apjoms abos laikposmos bija 8 miljoni tonnu).

No 2001. gada līdz 2012. gadam visu dalībvalstīs ievesto paziņoto atkritumu apjoms palielinājās par 129 %. Tajā pašā laikposmā dalībvalstīs ievesto bīstamo atkritumu apjoms palielinājās par 127 %, lai gan 2012. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu šis apjoms samazinājās par 23 %.

Visu 12 ES dalībvalstīs¹¹ ievesto paziņoto atkritumu apjoms ievērojami pieauga šajā pārskata periodā, proti, no 172 000 tonnu 2010. gadā līdz 679 000 tonnu 2011. gadā un 692 000 tonnu 2012. gadā. Galvenais iemesls bija biežāka ziņošana par “importētajiem” un reģenerācijas darbības ietvaros apstrādātajiem atkritumiem Latvijā un Slovākijā. Latvijas gadījumā “importētie” atkritumi bija galvenokārt no atkritumiem iegūts kurināmais reģenerācijai. Slovākijas gadījumā galvenais “imports” bija 147 000 tonnu “citu atkritumu”, no kuriem 95 % bija ievesti no Austrijas reģenerācijai.

Vācija gan 2007.–2009. gadā, gan arī šajā pārskata periodā bija lielākā visu paziņoto atkritumu “importētāja”, 2012. gadā ievēdot sešus miljonus tonnu. Francija bija otra lielākā “importētāja” šajā pašā periodā, 2012. gadā “importējot” divus miljonus tonnu. Šīs abas valstis bija arī lielākās bīstamo atkritumu “importētājas” abos pārskata periodos,

⁹ 2012. gada datu trūkuma dēļ aprēķinu pamatā bija vecāki dati.

¹⁰ Daži bīstamie atkritumi tika apstrādāti jauktā veidā (t. i., apvienojot noglabāšanu un reģenerāciju).

¹¹ Valstis, kas iestājušās ES kopš 2004. gada, izņemot Horvātiju.

2012. gadā ievēdot attiecīgi trīs miljonus un vienu miljonu tonnu. Salīdzinājumam — Maltā neieveda atkritumus ne šajā triju gadu periodā, ne 2007.–2009. gadā. Portugālē ieveda otru zemāko atkritumu apjomu, proti, 2012. gadā valstī “importēja” tikai 1000 tonnu, kas visi bija bīstamie atkritumi.

Tāpat kā to atkritumu gadījumā, kas tika izvesti no 27 ES dalībvalstīm, Y1–Y18 kategorijas grupa veidoja lielāko apjomu, proti, 20 % no visu 27 ES dalībvalstīs ievesto paziņoto atkritumu kopējā apjoma 2012. gadā. Tajā pašā gadā Y19–Y45 kategorijas daļa bija 11 %, bet Y46–Y47 kategorijas daļa — 7 %. Salīdzinājumam — 2010. gadā šie rādītāji bija attiecīgi 26 %, 14 % un 8 %. Šo samazinājumu iemesls ir tāds pats kā “eksporta” gadījumā — to atkritumu apjoma pieaugums, kuru klasificēšanai Bāzeles konvencijas Y kodu vietā izmantoti ES vai valstu kodi. 2010. gadā 44 % ES ievesto atkritumu bija klasificēti saskaņā ar ES vai valstu kodiem; 2012. gadā šis rādītājs bija 61 %. Jāņem vērā, ka 2009. gada dati analīzei nebija pieejami.

To atkritumu apjoms, kas 27 ES dalībvalstīs ievesti bez klasifikācijas, bija 1 % 2012. gadā un 0 % 2011. gadā. Salīdzinājumam — šis rādītājs bija 9 % 2010. gadā un 13 % 2009. gadā. Beļģija, Kipra, Čehija, Francija, Latvija un Slovākija bija vienīgās valstis, kas 2012. gadā neklasificēja kādu daļu no atkritumiem. Francijā tika ievests lielākais atkritumu apjoms bez klasifikācijas, proti, 55 000 tonnu.

Lielāko daļu ES dalībvalstīs ievesto bīstamo atkritumu apstrādāja reģenerējot. Tomēr pēdējos gados reģenerācijai paredzētā daļa ir samazinājusies. 2003. gadā 89 % no 27 ES dalībvalstīs ievestajiem bīstamajiem atkritumiem reģenerēja, savukārt 2012. gadā reģenerācijas daļa bija 69 %, proti, lielākā daļa bīstamo atkritumu tika aizvesta atkritumu noglabāšanas uzņēmumiem.

Vācija 2012. gadā “importēja” 41 % no to bīstamo atkritumu kopējā apjoma, kas tika ievesti 27 ES dalībvalstīs reģenerācijas vajadzībām. Citas dalībvalstis, kurās reģenerācijai ievesto bīstamo atkritumu apjoms bija procentuāli augsts, bija Francija (13 %) un Nīderlande (12 %). Minētās trīs valstis arī 2009. gadā bija lielākās reģenerācijai paredzēto bīstamo atkritumu “importētājas”.

Tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā, gandrīz visi bīstamie un citi paziņotie atkritumi, kas ievesti dalībvalstīs 2010.–2012. gadā, bija no citām dalībvalstīm vai EBTA valstīm (97 % bīstamo atkritumu un 98 % visu paziņoto atkritumu). To atkritumu daļa, kuru izcelsmes valsts nav ESAO dalībvalsts, 2010.–2012. gadā bija ļoti maza (ne vairāk par 3 %) gan attiecībā uz bīstamajiem atkritumiem, gan visu paziņoto atkritumu plūsmām.

6. NELIKUMĪGI SŪTĪJUMI, INSPEKCIJAS UN IZPILDES PASĀKUMI

2010.–2012. gada pārskata periodā bija vairāk nekā 2500 paziņotu nelikumīgo sūtījumu gadījumu 27 ES dalībvalstīs, un šis rādītājs ik gadu palielinājās (aptuveni 700, 800 un 1000 gadījumu attiecīgi 2010., 2011. un 2012. gadā)¹². Salīdzinājumam — 2009. gadā bija aptuveni 400 gadījumu. Nebija iespējams ziņot par datiem saistībā ar atkritumu nelikumīgo sūtījumu tonnāžu, jo dalībvalstu ziņotajās daļās bija vērojamas neatbilstības.

¹² Iespējams, ka par dažiem gadījumiem tika ziņots divas reizes — vienreiz ziņoja galamērķa valsts, otrreiz — nosūtīšanas valsts.

Piemēram, vairākas valstis atkritumu nelikumīgos sūtījumus mērīja konteineros vai kravās, nevis tonnās.

Vairums dalībvalstu ziņoja par nelikumīgiem atkritumu sūtījumiem; tikai Malta un Spānija neziņoja par tādiem gadījumiem pārskata periodā, bet Rumānija ziņoja tikai par vienu gadījumu. Beļģija ziņoja par lielāko gadījumu skaitu 2010.–2012. gadā; Beļģijā, Vācijā un Nīderlandē kopumā tika reģistrēti gandrīz 60 % no šajā laikposmā iekļautajiem gadījumiem. Šī informācija ir apkopota darba dokumenta A.2.0 pielikumā.

Par nelikumīgiem atkritumu sūtījumiem paziņoto gadījumu skaits liecina, ka ir būtiski pieaudzis nelikumīgo sūtījumu daudzums kopš iepriekšējā pārskata perioda. Iepriekš minētais varētu liecināt arī par to, ka dalībvalstu ziņošana kļuvusi veiksmīgāka vai ka tiek veikti efektīvāki kontroles pasākumi, piemēram, palielināts izlases veida pārbažu skaits. *IMPEL*¹³ 2012. gada ziņojumā pārkaupumu skaita īpatsvars fiziskajās inspekcijās vidēji bija 25 %. Tas rāda, ka dalībvalstu izpildes pasākumu efektivitāte jāuzlabo un ka neatkarīgi no tā, ka pieaug ziņoto incidentu skaits, liels atkritumu nelikumīgo sūtījumu īpatsvars¹⁴ joprojām netiek atklāts. Iepriekš minētais varētu norādīt, ka faktiskais nelikumīgo sūtījumu skaits 2010.–2012. gadā bija ievērojami lielāks par oficiāli ziņoto, lai gan ir grūti novērtēt, kādā mērā tas atbilst patiesībai.

Dalībvalstis kopumā maz ziņoja par to pārbažu skaitu, kas veiktas uz vietas, un šajos ziņojumos bija vērojamas lielas atšķirības. Dažos gadījumos tika ziņots par pārbažu kopējo skaitu, bet citos šis rādītājs tika sadalīts, piemēram, norādot administratīvo pārbažu skaitu, fizisko pārbažu skaitu vai iestādi, kas veica pārbaudes. Šo neatbilstību iemesls bija tas, ka izlases veida pārbaudes dalībvalstīs definēja dažādi. Piemēram, Beļģijā par pārbaudi uz vietas uzskatīja atsevišķu fizisku pārbaudi, bet citās valstīs (piem., Luksemburgā) to uzskatīja par plašāku darbību, kura, iespējams, ietvēra vairākas fiziskās pārbaudes. Turklāt dažas valstis spēja precīzi noteikt pārbažu skaitu, bet citas tikai norādīja, ka pārbaudes notika, bet neminēja to biežumu. Saskaņā ar *IMPEL* administratīvās un fiziskās inspekcijas jāuzskaita atsevišķi un tad jāaskaita, lai sniegtu inspekciju kopējo skaitu.

Polija ir viena no dalībvalstīm, kas spēja iesniegt pilnīgus datus par to pārbažu skaitu, kuras veiktas uz vietas. Polija 2011. gadā ziņoja par 3200 pārbaudēm uz vietas, no tām attiecīgi 122 un 2900 bija uzņēmumu un kravas pārbaudes. Polijā 2011. gadā tika ievesti 77 000 tonnu bīstamo atkritumu, bet no Polijas izvesti — 14 000 tonnu. Tas nozīmē, ka uz katrām 1000 tonnām ievestu vai izvestu atkritumu bija 35 pārbaudes uz vietas. Tomēr nepieciešama pilnīgāka informācija, lai noteiktu, cik liels skaits pārbažu uz vietas būtu paraugprakses rādītājs attiecībā uz 1000 tonnām ievestu vai izvestu atkritumu ES kopumā (ja iespējams).

Līdzīgi kā 2007.–2009. gadā, visbiežākais iemesls sūtījumu atzīšanai par nelikumīgiem bija to veikšana bez paziņošanas attiecīgajām kompetentajām iestādēm vai pretēji

¹³ ES Vides jomas tiesību aktu ieviešanas un izpildes tīkls.

¹⁴ *IMPEL (2012) TFS Enforcement Actions III Project Report (March–October 2012)*, 2012, <http://impel.eu/wp-content/uploads/2013/07/IMPEL-Enforcement-Actions-III-Year-1-FINAL-Report-amended-MN-080713.pdf>

sūtījumu aizliegumiem regulā. Parastie reaģēšanas pasākumi bija atkritumu nosūtīšana atpakaļ uz izcelsmes valsti un naudas soda piemērošana.

7. GALVENIE SECINĀJUMI

Ziņošana un datu kvalitāte

Pārskata periodā no 2010. gada līdz 2012. gadam bija vērojams dalībvalstu sniegto atbilžu skaita pieaugums salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu no 2007. gada līdz 2009. gadam.

Bija vērojamas būtiskas neatbilstības atkritumu pārrobežu sūtījumu apjomos, kurus ziņoja “importējas” un “eksportētājas” valstis. Gads, par kuru ziņotā informācija bija visneprecīzākā, bija 2011. gads, proti, “importēto” bīstamo atkritumu apjoms bija par 17 % lielāks nekā “eksportēto” bīstamo atkritumu apjoms. Visu paziņoto atkritumu gadījumā šī atšķirība bija 5 %. Plānots, ka ES mēroga elektronisko datu apmaiņas izmantošana visās dalībvalstu kompetentajās iestādēs palīdzēs samazināt neatbilstības turpmākajos ziņojumos.

Šajā pārskata periodā bez klasifikācijas nosūtīto atkritumu apjoms pastāvīgi samazinājās. 2012. gadā tikai 1 % atkritumu tika nosūtīti bez klasifikācijas. Salīdzinājumam — 2009. gadā 3 % atkritumu tika nosūtīti bez klasifikācijas. Šis samazinājums ir ievērojamāks salīdzinājumā ar vēl agrākiem gadiem (2005–2008), kad šis īpatsvars bija 7–14 %.

IMPEL ziņojumā 2012. gadā norādīts, ka faktiskais nelikumīgo sūtījumu skaits 2010.–2012. gadā bija ievērojami lielāks par to, ko oficiāli ziņoja dalībvalstis.

Bīstamo atkritumu radīšana

Pārskata periodā bīstamo atkritumu radīšana bija stabila. 2012. gadā 27 ES dalībvalstīs radīja 76 miljonus tonnu bīstamo atkritumu, 2011. gadā — 75 miljonus, bet 2010. gadā — 76 miljonus tonnu. Laikposmā starp 2007.–2009. gadu un 2010.–2012. gadu radīto bīstamo atkritumu kopējais apjoms samazinājās par 4 %. Vidējais gadā radītais apjoms 2007.–2009. gadā bija 79 miljoni tonnu, turpretim 2010.–2012. gadā — 75 miljoni tonnu. Tomēr, aplūkojot tendences ilgākā laikposmā, proti, no 2000. gada līdz 2012. gadam, gadā radīto bīstamo atkritumu apjoms palielinājās par 26 %.

Atkritumu sūtījumi

Šajā pārskata periodā 27 ES dalībvalstīs bija vērojams paziņoto atkritumu pārrobežu sūtījumu skaita pieaugums. Visu no valstīm izvesto paziņoto atkritumu apjoms 2012. gadā bija 14 miljoni tonnu, turpretim 2009. gadā — 12 miljonu tonnu, bet 2001. gadā — 6 miljoni tonnu. Visu 27 ES dalībvalstīs ievesto paziņoto atkritumu apjoms 2012. gadā bija 17 miljoni tonnu, turpretim 2009. gadā — 14 miljonu tonnu, bet 2001. gadā — 7 miljoni tonnu. Tas varētu norādīt, ka 27 ES dalībvalstis ir paziņoto atkritumu neto importētājas¹⁵.

¹⁵ Ir grūti sniegt precīzus secinājumus, jo vērojama pārāk bieža ziņošana par importu.

Lai gan pieauga paziņoto atkritumu kopējo pārrobežu sūtījumu skaits, šajā pārskata periodā bīstamo atkritumu pārrobežu sūtījumu skaits samazinājās. 2012. gadā pieci miljoni tonnu bīstamo atkritumu tika izvesti no 27 ES dalībvalstīm, bet septiņi miljoni tonnu — ievesti 27 ES dalībvalstīs; tas norāda, ka 27 ES dalībvalstis varētu būt bīstamo atkritumu neto importētājas, ņemot vērā divu miljonu tonnu starpību. Turklāt 2012. gadā 90 % bīstamo atkritumu pārrobežu sūtījumu notika dalībvalstu starpā, nevis iesaistot trešās valstis (šis rādītājs bija 86 % 2011. un 2010. gadā). Tas norāda uz augstu pašpietiekamības līmeni bīstamo atkritumu apstrādei 27 ES dalībvalstīs.

Izcelsmes valstī apstrādāto bīstamo atkritumu apjoms kopš iepriekšējā pārskata perioda ir palielinājies. 2012. gadā 94 % no 27 ES dalībvalstu bīstamajiem atkritumiem tika apstrādāti izcelsmes valstī. Valstis, kurās “eksporta” rādītājs pārsniedza 40 %, bija Īrija, Luksemburga, Malta un Slovēnija. Salīdzinājumam — 2009. gadā 90 % no 27 ES dalībvalstu bīstamajiem atkritumiem tika apstrādāti izcelsmes valstī.

Lielākā daļa bīstamo atkritumu pārrobežu sūtījumu 2012. gadā tika apstrādāta reģenerējot (69 % dalībvalstīs ievesto atkritumu un 70 % no dalībvalstīm izvesto atkritumu). Abi rādītāji kopš 2009. gada ir samazinājušies, tātad lielāks bīstamo atkritumu īpatsvars tiek apstrādāts atkritumu noglabāšanas uzņēmumos.

Nelikumīgi atkritumu sūtījumi

No 2010. gada līdz 2012. gadam 27 ES dalībvalstīs bija vairāk nekā 2500 ziņotu gadījumu par nelikumīgiem sūtījumiem, no kuriem aptuveni par 1000 ziņoja 2012. gadā. Salīdzinājumam — 2009. gadā bija aptuveni 400 gadījumu. Tomēr nepilnīgie dati par nelikumīgiem sūtījumiem un veiktajām pārbaudēm uz vietas neļauj veikt 27 ES dalībvalstu un atsevišķu dalībvalstu snieguma padziļinātu analīzi par šo gadījumu skaita samazināšanu.

8. TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Bāzeles konvencijas pušu konferences 12. sanāksmē tās dalībnieki pieņēma pārskatītu valsts ziņojuma formātu 2016. gadam un turpmākajiem gadiem¹⁶. Paredzams, ka jaunais formāts palīdzēs uzlabot ziņojumu kvalitāti, it īpaši attiecībā uz atkritumu klasifikāciju, jo konvencijas VIII pielikuma (t. i., A saraksta) konkrēto bīstamo atkritumu kodu ziņošana tagad ir obligāta.

No 2016. gada 1. janvāra piemēros jaunākos grozījumus, kas ieviesti ar Regulu (ES) Nr. 660/2014. Šajos grozījumos terminu “pārbaude uz vietas” aizstāja ar jaunu vispārīgāka termina “inspekcija” definīciju; paredzams, ka tas uzlabos dalībvalstu atbilžu konsekventumu. Saskaņā ar jauno grozījumu dalībvalstīm līdz 2017. gada 1. janvārim jāizveido inspekcijas plāni, ietverot minimālo elementu kopumu un pamatojoties uz riska novērtējumu, kura mērķis cita starpā būtu noteikt nepieciešamo inspekciju minimālo skaitu. Turklāt grozījuma mērķis ir nodrošināt inspekcijās iesaistītajām iestādēm lielākas pilnvaras, ļaujot tām pieņemt lēmumus, pamatojoties uz pierādījumiem par to, vai

¹⁶ Tas neietekmē Komisijas nākamo trīs gadu ziņojumu par 2013.–2015. gadu.

attiecīgā viela vai objekts ir atkritumi un vai sūtījumu var uzskatīt par atkritumu nelikumīgu sūtījumu.

2015. gada 2. decembrī pieņemtajā Arites ekonomikas rīcības plānā Komisija ir izziņojusi savus nākamos pasākumus, kas nodrošinās, ka regula tiek pienācīgi īstenota un specifiska uzmanība tiek pievērsta vērtīgu atkritumu plūsmām, piemēram, mūžu nokalpojušiem transportlīdzekļiem, lai novērstu izejmateriālu izniekošanu.